

Ferdinandy György

HIÁTUS

A menekülttábor kint volt a Rajna árterében, állóvizekben tocsogó fűzfák, töltések és kanálisok között. A gáton néhány perc alatt ki tudott gyalogolni a folyóhoz az ember. Itt, a várostól északra teljesen lakatlanok voltak a Rajna partjai.

Kijártunk mi is, hová járhatott volna azokban az időkben az ember! Néztük a bar-na habokat és a Fekete-erdőt a túloldalon. Valahol ott, szemben volt a Duna forrása is, és messze, a látóhatár íve alatt az aprócska haza, ami estefelé könnyeket csalt az ember szemébe.

Nem mintha vissza akartunk volna menni. Alig néhány hónapja múlt, hogy átjutot-tunk az aknazáron, amely elválasztotta a művelt Nyugattól a barbár Napkeletet. És még-is, mégis! Kezdtük megérteni, hogy nem csak a rabságnak, a szabadságnak is van egy már-már elviselhetetlen véglete. Amikor annyit veszít vele az ember, hogy ami marad, az már nem is éri meg.

Nem, mi ott a Rajna mellett inkább már csak a túlsó, a német partra vágytunk. A mi szemünkben – azokban az időkben – Németország volt a Kánaán. A földi paradicsom. Tény, hogy a nagy szomszéd már újjászületett a romokból, alig tíz évvel a hábo-rú után. Az amerikaiak először lerombolták, utána pedig felépítették. És hát ki ne tudná, hogy milyen szorgalmasak a németek!

Mi mindebből csak annyit láttunk, hogy odaát olcsóbb a benzin, és nem kell bema-golni a rendhagyó ígéket, amivel a franciák megkeserítették itt a táborban az életet. Még az állampolgárságot is megkaphatta, akinek német neve volt, és becsületszóra ál-lította, hogy a felmenői németek. Márpedig ilyen ősök voltak nálunk majdhogynem minden családban. Itt meg, a francia parton, még egy nyomorult tartózkodási enge-délyért is megkínózták a száműzötteket.

Csoda-e, hogy volt, aki átúsztta a Rajnát?! Még olyan is, aki belefulladt. Azután egy-szer csak megkaptuk a világoskék genfi menekültútlevelet.

*

Nekem akkor már volt egy százhuszonöt köbcentis kismotorom. És egy állásajánlatom: egy kölni kiadó szerkesztőt kerestek. Kézenfekvő volt: felültem a motorra, mögöttem Babó, a barátom esetlenkedett. A Kötéltáncos! – így hívták őt a táborban a társak. Mert valamikor balett-táncos volt Budapesten, és balett-táncos két év szünet után már soha többé nem lehetett. Mindegy. Átrepesztettünk a Rajna-hídon, a határon felmutattuk a két világoskék útlevelet.

A Vespa vidáman ügetett a kanyargós német utakon. Faluról falura, mert az autó-sztrádára nem engedték fel a scootereket. Úgy terveztük, hogy útközben megállunk Fuldában is, és meglátogatjuk Babó barátját, aki itt, Hessenben katonáskodott. Mit számított ez a kis kitérő egy hatvannal száguldó meteoriton!

Sötét este volt, mire megérkeztünk a laktanya sorompója elé. Emlékszem, angolul próbáltam kinyögni, hogy mi járatban vagyok.

– Ákos! – ordította a telefonba az őr.

Azokban az időkben, 1956 után, jobbára magyarokból állt az amerikai hadsereg. A

bevándorlókat behívták katonának, amint megkapták a letelepedési engedélyüket. Ha szerencsésük volt, visszakerültek az Óvilágba. Másfél évvel a forradalom bukása után már ők szállták meg itt a Rajna völgyében a németeket.

Ákos alig egy éve még vadászkürtös volt az Operaházban. Most – mondta – zongorahangoló. Amerikában nem csípi a vadászkürtösöket. Itt, a hadseregnél trombitált. Ő fújta az ébresztőt meg a takarodót. Más dolga nem is igen volt. Mint mondta, okkupálta a németeket.

Nem tudom már, mennyi ideig maradtunk Hessen tartományban, meg hogy hol szálltunk meg, azt sem igen. De azt tudom, hogy a vadászkürtös bemutatott egy álomszép vörös hajú lánynak, aki kis híján áthúzta az útiterveimet.

Hófehér, selymes bőre volt, ez az, amire leginkább emlékezem. Rémlik, hogy ültünk egy parkban, valami vattapuha, illatos gyepen. A lány elmesélte, hogy nemrég operálták. Nem, nem toltta el a kezem. Ellenkezőleg: felemelte színes szoknyácskáját, és megmutatta lágyékán a hosszú, rózsaszínű sebhelyet.

Nekem pedig – milyen furcsa húszéves korában az ember! – végigfutott a hátamon a hideg. Dehogyan akartam tovább kutakodni! Valami volt azért, így is, ebben a gyors találkozásban. Valami – hogy is mondjam – szívszorító. De hogy mi, arra ma már nem emlékezem.

*

Kölnben egy munkásszállóban találtunk szobát. A földszinten, pontosan alattunk, volt egy söröző, ahol érces hangon énekeltek a németek. Babó ragaszkodott hozzá, hogy itt fog megvárni, a sörözőben. Egyedül vettem a nyakamba a várost, hogy megkeressem a munkahelyemet.

A kölni cég teljes neve Amerikai Magyar Könyvkiadó volt, és egyházi személy vezetete, egy kanonok. Péter Bükkösi Fuváros irodája fent volt a székház első emeletén. De elmúlt egy fél nap is, mire az ember a páter színe elé kerülhetett.

Bevezetésül az egyházközség titkára, egy cingár, papos külsejű ember, felvette az adataimat. Az atya csak délben érkezett, addig is elláttak olvasnivalóval. Ha imádkozni akar – mondta a titkár –, kölcsönadhatom a rózsafüzéremet.

Itt, Németországban a jelek szerint fene nagy jómódban éltek a papok. Egy olyan illatos bőrfotelben ültem, mint odaát, a Rajna bal partján a miniszterek. Ami a céget illeti, szigorú klasszikusokat és szánalmas műkedvelőket adott ki vegyesen. Most éppen aransujtásos Petőfi-verseket.

– Csak így tudjuk megakadályozni – mondta a titkár –, hogy a bolsevisták kisajátítsák a költészetet.

Elém tette Jókai kritikai kiadását, ami a reggeli postával érkezett:

– Tessék! – kiáltotta. – Már Jókait is kritizálni merik!

A Petőfi-versek szerzőjéről, Bükkösi atyáról akkor már megjelent egy tanulmánykötet. A lányos ajkú apát! – írták róla. Az atyának valóban apró, csókos szája volt. Bika-nyak, kefefrizura, mélyen ülő szempár. Fehér reverendája alatt viseli kis fényképezőmasináját! – bizalmaskodott a fülszöveg.

– Írjon róla maga is, fiam! – biztatott a titkár. – Jó ajánlólevél lesz! – tette hozzá kedvesen.

Hát igen. Ideje volt aktualizálni a – valljuk be – kissé snassz Petőfi-verseket. „A költő szíve piros erény-zacskó!” A szövegből nem derült ki, hogy az állítás Petőfi Sándorra vonatkozott-e vagy a kölni ál-Petőfire.

Azután maga a szerző, Bükkösi Fuváros is megérkezett.

*

Apró, párnás keze volt, volt időm megfigyelni, hosszasan szorongatta a kezemet. – Lapot akarok indítani! – lehelte a fülembe. Folyó, igen, folyóiratot. A kis fényképezőmasinát érezhetően ott viselte a reverendája alatt. – A forradalom után – magyarázta – nem csak diákok kerültek ki a nagyvilágba. A többiekkel azonban nem törődik a kutya sem.

A lapnak Ifjúmunkás lett volna a neve, itt várt volna rám – ha jól értettem – az apóhirdetésben körvonalazott szerkesztői szerep.

Hát nem, a páter nem volt buta ember. A háborús menekültek lassan nyugdíjaskorba kerültek, ő pedig szervezni kezdte az új adófizetőket: az 1956-os menekülteket.

Húszéves korában azonban nem a fejével gondolkodik az ember. Bennem is erősebb volt a becsvágnál az undor: lefejtettem magamról páter Bükkösi tömpe ujjait, és visszaadtam a frissen dedikált Petőfi-kötetet.

Így ért véget első külföldi utam. Babó lent várt a sörözőben. Mire megérkeztem, énekelt ő is. „Van egy nőta, nem dalolja senki!” – motyogta részegen. Amikor odáig ért, hogy „ezalatt a leány csak kacag!”, felüvöltött. Igaz, hogy ebben már én is segítettem, a régi katonanótában volt ezen a helyen három szótagnyi szünet.

A németek megértően bólogtak. Az ő indulóikban is gyakran előfordult egy-egy ilyen hangrés. Eins-zwei-drei! Tíz évvel a háború után még ők is ezeket a régi marsokat fújták, amikor leitták magukat.

*

A munkásszálló egy külvárosi utca végén árválkodott. Azt, hogy külvárosi, persze csak úgy képzelem. A német városok még nem épültek fel azokban az időkben, az utcákon romok voltak, nem kül- és belvárosok. Este ormóttan amerikai kocsik álltak véges-végig a járdán, a rádiókból ömlött a nyúlós New Orleans-i dzsessz.

– Te, ezek kefélnek! – mondta Babó, aki addigra már kijózanodott.

Bekukucskáltunk, és tényleg, a hátsó ülésen szalmaszöke német lányok emelgették a lábszárukat. Kint, a döngny kocsikra dőlve nehézsúlyú négerrek itták az üveges sört. Meghitt, családias volt Köln külvárosában a hangulat.

Hát igen. A németek elvesztették a háborút. Mi ketten mégis fel voltunk háborodva. Megszoktuk, hogy odaát, a Rajna árterében, a lányok nekünk emelgetik a lábukat.

– Otthon – mondta Babó – nem volt egyetlen ruszki az utcán.

– Ha viszont szükség volt rájuk – válaszoltam –, akkor gyorsan megjelentek!

– Megjelenének ezek is.

De hát a németek ugye nem lázadoztak. Dolgoztak, látástól vakulásig. Hagyták, hogy a *boyok* baszogassák a lányait.

Berúgtam a Vespát, ordítva énekeltünk a vidáman kocogó kismotoron. Elzászban van egy népi hős: a Hansi. Amolyan Kukorica Jancsi és Lúdas Matyi egy kalap alatt. Szerencsefia! – mondja a nőta, az ébresztő trombitaritmusára, amire kiugranak az ágyból a fuldaiak. „De ami van, nem kell néki. És ami kell, el nem éri!”

– Janik vagyunk! – mondta Babó. Élhetetlenek.

Áthajtottunk a Rajna-hídon, elmaradt mögöttünk Németország. Kezdtük megérteni, hogy számunkra nem létezik a paradicsom. Itt – mint mondtuk: a szabad világban – a vadászkiürtösökből legfeljebb zongorahangoló, a balett-táncosokból kötél-táncos lehet.

A Duna forrását meg se néztük. Pedig be kellett volna fognunk, mi másért jöttünk volna el?! Hogy legalább egy fél percig ne folyjon otthon a Duna. Le is kellett volna fényképeznünk, de mivel? A nadrágunkban mást hordtunk azokban az időkben. Nem fényképezőgépet.